

Jāzepa Vītola
Latvijas Mūzikas
akadēmija

sadarbībā ar

Nikolaja Rimška-Korsakova
Sanktpēterburgas Valsts
konservatoriju

2013. gada 10.–12. oktobrī
Rīgā, Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā

STARPTAUTISKĀ ZINĀTNISKĀ KONFERENCE

JĀZEPS VĪTOLS

PERSONĪBA, DAIĻRADE, KONTEKSTI

KONFERENCES PROGRAMMA

UN

REFERĀTU KOPSAVILKUMI

SATURS

KONFERENCES PROGRAMMA.....	2
REFERĀTU KOPSAVILKUMI	8
Lolita Fūrmane.....	8
Jānis Kudiņš	10
Natālija Braginska	12
Ilze Šarkovska-Liepiņa	14
Ēra Barutčeva	17
Urve Lipusa	18
Jūlija Jonāne.....	20
Jeļena Ļebedeva.....	22
Ilma Grauzdiņa.....	24
Tatjana Broslavska	26
Baiba Jaunslaviete.....	28
Andrejs Aļeksejevs-Boreckis.....	30
Tamāra Skvirska	34
Vladimirs Somovs	36
Armands Šuriņš	38
Zane Prēdele	40

KONFERENCES PROGRAMMA

Ceturtdiena, 10. oktobris

16:00	Dalībnieku reģistrācija (JVLMA vestibilā)
17:00	Izstādes <i>Jāzeps Vītols Sanktpēterburgas un Rīgas avotos</i> atklāšana (JVLMA vestibilā)
18:00	Jāzepa Vītola kamerģimnāzijas koncerts (JVLMA Lielajā zālē)

Piektdiena, 11. oktobris (JVLMA Ērģeļu zālē)

JĀZEPS VĪTOLS: PERSONĪBA UN KONTEKSTI

09:00 – 10:00	Dalībnieku reģistrācija (JVLMA vestibilā)
10:00 – 10:30	Konferences atklāšana
10:30 – 11:30	Lolita Fūrmane (Rīga): <i>Jāzeps Vītols – iepazītais un neiepazītais</i>
11:30 – 12:00	<i>Kafijas pauze (JVLMA Senāta zālē)</i>

1. sesija – vada Ilma Grauzdiņa

12:00 – 12:30	Jānis Kudiņš (Rīga): <i>Jāzepa Vītola mūzikas stila un estētisko uzstādījumu koordinātas Eiropas mūzikas vēsturē</i>
12:30 – 13:00	Наталья Александровна Брагинская (Санкт-Петербург): <i>Язепс Витолс в Петербургской консерватории (по материалам архивов Санкт-Петербурга)</i>
	Natālija Braginska (Sanktpēterburga): <i>Jāzeps Vītols Pēterburgas konservatorijā (balstoties uz Sanktpēterburgas arhīvu materiāliem)</i>
13:00 – 13:30	Ilze Šarkovska-Liepiņa (Rīga): <i>Jāzeps Vītols un Dziesmu svētku tradīcija</i>
13:30 – 15:00	<i>Pusdienu pārtraukums</i>

---

2. sesija – vada Jānis Kudiņš

- 15:00 – 15:30   Эра Суреновна Барутчева (Санкт-Петербург): *Язен Витол в кругу петербургских коллег и учеников (по материалам Музея истории СПб консерватории)*
- Эра Барутчева (Sanktpēterburga): *Jāzepe Vītols Pēterburgas kolēģu un audzēkņu lokā (balstoties uz Sanktpēterburgas konservatorijas vēstures muzeja materiāliem)*
- 15:30 – 16:00   Urve Lippus (Tallinn): *Латышская музыка и музыканты в Тарту (лето 1916 года)*
- Urve Lipusa (Tallina): *Latviešu mūzika un mūziķi Tartu (1916. gada vasara)]*
- 16:00 – 16:30   Jūlija Jonāne (Rīga): *Jāzepe Vītola reliģiskās mūzikas (re)vīzija*
- 19:00   Jāzepe Vītola kora mūzikas koncerts. Valsts Akadēmiskais koris *Latvija* (Latvijas Universitātes Lielajā aulā)

Sestdiena, 12. oktobris (JVLMA Ērģeļu zālē)

JĀZEPE VĪTOLS: DAIĻRADES MANTOJUMS

3. sesija – vada Ilze Šarkovska-Liepina

- 10:00 – 10:30   Jelena Ļebedeva (Rīga): *Žanru teksti un konteksti Jāzepe Vītola mūzikā*
- 10:30 – 11:00   Ilma Grauzdiņa (Rīga): *Situācijas gleznas Jāzepe Vītola a cappella kormūzikā*
- 11:00 – 11:30   Татьяна Владимировна Брославская (Санкт-Петербург): *Приношение белявцам: ориентальные «отголоски» в творчестве Язена Витолса*
Tatjana Broslavska (Sanktpēterburga): *Veltījums beļajeviešiem: orientālās „atskaņas” Jāzepe Vītola daiļradē*
- 11:30 – 12:00   Kafijas pauze (JVLMA Senāta zālē)

JĀZEPS VĪTOLS SANKTPĒTERBURGĀ UN RĪGĀ

4. sesija – vada Jelena Lebedeva

- 12:00 – 12:30 Baiba Jaunslaviete (Rīga): *Jāzeps Vītola daiļrade latviešu un cittautu mūzikas kritiķu atsauksmēs: līdzīgais un atšķirīgais skatījuma rakursos*
- 12:30 – 13:00 Андрей Александрович Алексеев-Борецкий (Санкт-Петербург): *Иосиф Витоль. Первый год обучения в Петербургской консерватории*
- Andrejs Aleksējevs-Boreckis (Sanktpēterburga): *Jāzeps Vītols – pirmais studiju gads Pēterburgas konservatorijā*
- 13:00 – 13:30 Тамара Закировна Сквирская (Санкт-Петербург): *Наследие Язенса Витолса в отделе рукописей библиотеки Петербургской консерватории*
- Tamāra Skvirska (Sanktpēterburga): *Jāzeps Vītola mantojums Pēterburgas konservatorijas bibliotēkas rokrakstu nodaļā*
- 13:30 – 15:00 Pusdienu pārtraukums

JĀZEPS VĪTOLS SANKTPĒTERBURGĀ UN RĪGĀ

5. sesija – vada Lolita Fūrmane

- 15:00 – 15:30 Владимир Александрович Сомов (Санкт-Петербург): *Материалы Язенса Витолса в архиве «Почетительного Совета для поощрения русских композиторов и музыкантов» (Отдел рукописей Петербургской консерватории)*
- Vladimirs Somovs (Sanktpēterburga): *Jāzeps Vītola materiāli „Krievu komponistu un mūziķu atbalsta kuratoru padomes” arhīvā (Pēterburgas konservatorijas rokrakstu nodaļa)*
- 15:30 – 16:00 Armands Šuriņš (Rīga): *Latviešu mūzikas patriarha Jāzeps Vītola mazpazīstamo vēliņo vēstuli liecinājums*
- 16:00 Zane Prēdele (Rīga): *Jāzeps Vītols ikonogrāfiskajos avotos*
- 17:00 Noslēguma diskusija konferences dalībniekiem (JVLMA Senāta zālē)

Latviešu komponista Jāzepa Vītola (1863–1948) vārds jau vairākām sabiedrības paaudzēm ir kļuvis par neatņemamu kultūratmiņas daļu. Vītola personības monumentalitāte un daudzās darbības šķautnes, sevišķi kora un klaviermūzikas darbi ir saistījuši pastāvīgu interesi atskatotājmākslinieku vidū. Vītola Gaismas pils kļuvusi par latviešu nacionālās mūzikas kultūras ikonu. Meistara uzturētie kompozīcijas principi, kuri ģenētiski saistīti ar 19. gadsimta Pēterburgas kompozīcijas skolas tradīcijām, daudziem viņa audzēkņiem ir nozīmējuši Mozus likumu. Vienlaikus pret komponista muzikālo mantojumu nereti pausta arī inerta attieksme, un daudzi (īpaši vēlīnā perioda) sacerējumi joprojām gaida savu muzikālo lasījumu. Tādējādi Vītola daiļrades iespējami pilnīga apguve ir viens no būtiskākajiem uzdevumiem komponista radošā devuma novērtējumā gan mākslinieciskās interpretācijas, gan zinātniskās izpētes jomā. Arī Vītola personība būtu pelnījusi dziļāku zinātnisko diskusiju. Kāda tad ir viņa devuma garīgā amplitūda? Ko tā devusi latviešu un arī cittautu (krievu, igauņu, lietuviešu) komponistu paaudzēm? Kādi ir bijuši Vītola daiļrades biogrāfiskie, sociālie un kultūras konteksti? Šo un citu jautājumu risinājums komponista 150. gadskārtā būtu vērtīgs solis ceļā uz jaunu un kritisku skatījumu šīs lielās personības izpratnē.

Имя латышского композитора Язепса Витолса (1863–1948) уже для многих поколений стало неотъемлемой частью культурного наследия. Монументальность его личности, разносторонность деятельности и многогранность творчества, особенно его хоровые и фортепианные произведения вызывают интерес у исполнителей, слушателей и поныне. Хоровое произведение «Замок света» Витолса стало своего рода символом латышской национальной музыкальной культуры, а также гимном Музыкальной академии. Утверждавшиеся мастером принципы композиции, которые генетически были связаны с традициями Петербургской школы композиции 19-го века, для многих его учеников стали «заповедями Моисея». Но в то же время иногда ощущается некое инертное отношение к музыкальному наследию композитора, и многие его произведения (особенно позднего периода) всё еще ждут своего музыкального прочтения. Поэтому по возможности полное постижение творчества Витолса является важнейшей задачей при оценке созидательного вклада композитора как с точки зрения художественной интерпретации, так и научного исследования. Личность Витолса также заслуживает более глубокого научного обсуждения. Какова духовная амплитуда его вклада? Что он дает поколениям латышских и нелатышских (русских, эстонских, литовских) композиторов? Каковы были биографические, социальные контексты, а также контексты культуры для Витолса? Ответ на эти и многие другие вопросы в 150-летнюю годовщину со дня рождения композитора был бы важным шагом на пути к новой, критической оценке, новому представлению об этой великой личности.

REFERĀTU KOPSAVILKUMI

LOLITA FÜRMANE

Dr.art., JVLMA profesore, Zinātniskās pētniecības centra pētniece

Jāzeps Vītols – iepazītais un neiepazītais

Latviešu mūzikas klasiķa Jāzepa Vītola (1863–1948) vārds ir bijis uzmanības lokā vairākās latviešu kultūras paaudzēs. Tas ir saaudzis ar *Gaismas pili*, radot vienu no pārlaicīgākajiem latviešu garakultūras simboliem, un piešķiris nozīmi virknei ievērojamu pirmās Latvijas brīvvalsts mūzikas dzīves norišu. Šis Vītola devums jau iegājis latviešu kultūras apziņā kā savveida kanons. Tomēr ar to vēl nebūt nav atrisināts vītoliānas būtiskākais, monumentālākais uzdevums – sasniegt pilnīgākas Jāzepa Vītola dzīves un darba izpētes stāvokli, ar to domājot gan kontekstuāli tvertu viņa daiļrades estētikas analīzi, gan pašu biogrāfiku.

Referāts vērsts uz trim aspektiem augšminēto jautājumu aktualizēšanai:

- Vītola personība un viņa mākslas uzskati, īpaši saistībā ar Pēterburgas un vēlino trimdas dzīves periodu;
- Vītola attieksme pret Čaikovska un Musorgska mantojumu (sakarā ar viņa kritiskajiem rakstiem laikrakstā *St. Petersburger Zeitung* un veiktajiem Musorgska solodziesmu aranžējumiem korim);
- Vītols kā Latvijas konservatorijas vadītājs un Rīgas laika neviennozīmīgo noskaņu atspoguļojums viņa epistulārajā mantojumā.

Konkrētās tematiskās sfēras ietver avotu un viedokļu diskursu. Tā mērķis veicināt jaunu interesi par komponista personību un daiļradi, meklēt jaunas zinātniskās sviras Vītola dzīves un darba izpētei. Dažus materiālus paredzēts pirmo reizi nodot plašākai publiskajai diskusijai.

ЛОЛИТА ФУРМАНЕ

Dr.art., профессор ЛМА им. Язепса Витолса, научный сотрудник Научно-исследовательского центра

Язепс Витолс – знакомый и незнакомый

Имя латышского композитора-классика Язепса Витолса (1863-1948) находится в центре внимания многих поколений представителей латышской культуры. Оно слилось с хоровой песней *Замок света*, образовав один из непреходящих символов латышской духовной культуры, и придало особое значение целому ряду важных событий в музыкальной жизни первой независимой республики Латвии. Этот вклад Витолса уже вошёл в латышское культурное сознание как своего рода канон. Тем не менее, до сих пор ещё не решена самая главная, самая монументальная задача *витолианы* – постараться достичь наибольшей полноты в исследовании жизни и деятельности Язепса Витолса, имея в виду как контекстуальный охват анализа его творческой эстетики, так и собственно биографию.

В реферате рассматриваются три аспекта, актуализирующие вышеупомянутые вопросы:

- личность Витолса и его художественные взгляды, особенно в связи с петербургским и поздним периодом жизни в изгнании;
- отношение Витолса к творческому наследию П.И. Чайковского и М.П. Мусоргского (в связи с его критическими статьями в газете *St. Petersburger Zeitung* и аранжировками для хора сольных песен Мусоргского);
- Витолс как руководитель Латвийской консерватории, и отражение неоднозначного настроения в его эпистолярном наследии времён жизни в Риге.

Конкретные тематические сферы включают дискурс источников и мнений. Их задача – возбудить новый интерес к личности и творчеству композитора, искать новые научные *рычаги* для изучения жизни и деятельности Витолса. Предполагается, что некоторые материалы будут впервые представлены для широкой публичной дискуссии.

NATĀLIJA BRAGINSKA

Mākslas zinātņu kandidāte, Sanktpēterburgas Valsts konservatorijas docente, Ārzemju mūzikas vēstures katedras vadītāja, Muzikoloģijas fakultātes dekāne

Jāzeps Vītols Pēterburgas konservatorijā

(balstoties uz Sanktpēterburgas arhīvu materiāliem)

Latviešu mūzikas klasiķis Jāzeps Vītols Krievijas pirmās mūzikas augstskolas sienās pavadīja 38 gadus (1880-1918), sešus no tiem kā audzēknis, bet 32 – kā pedagogs: vispirms pasniedzējs, vēlāk profesors. Papildināt J. Vītola portretu ar mazpazīstamiem vai aizmirstiem faktiem, ieraudzīt jaunas viņa bagātās mākslinieciskās personības šķautnes, komentēt viņa likteņa nebūt ne vienkāršos pavērsienus ļauj dokumenti, kas glabājas Sanktpēterburgas arhīvu krājumos – Centrālajā Valsts vēstures arhīvā (ЦГИА), Krievijas Valsts literatūras un mākslas arhīvā (РГАЛИ), Krievijas Nacionālās bibliotēkas rokrakstu nodaļā (ОР РНБ), Sanktpēterburgas konservatorijas Zinātniskās mūzikas bibliotēkas rokrakstu nodaļā (НИОП НМБ СПбГК). Tas ir gan N. Rimski-Korsakova sniegts Vītola raksturojums, kas ierakstīts audzēkņa personas lietas lappusēs 1884. gadā, gan dramatiska epizode no Petrogradas konservatorijas mākslinieciskās padomes Protokola 1918. gada 14. augustā, gan vēl daudzi citi avoti. Referātā paredzēts atspoguļot arī J. Vītola godināšanas hroniku, ietverot pasākumus, kas Pēterburgas – Ļeņingradas konservatorijā notikuši gan J. Vītola dzīves laikā, gan arī pēc viņa nāves, tajā skaitā memoriālās plāksnes atklāšanas ceremoniju 2011. gada oktobrī.

НАТАЛИЯ АЛЕКСАНДРОВНА БРАГИНСКАЯ

Кандидат искусствоведения, доцент, заведующая кафедрой истории зарубежной музыки, декан музыковедческого факультета Санкт-Петербургской государственной консерватории

Язепс Витолс в Петербургско консерватории (по материалам архивов Санкт-Петербурга)

В стенах первого музыкального вуза России классик латышской музыки Язепс Витолс провел 38 лет (1880–1918), 6 из них – в качестве ученика, 32 года – в качестве педагога: преподавателя, затем профессора. Дополнить малоизвестными или забытыми фактами портрет Витолса-музыканта, увидеть новые грани его богатой творческой личности, откомментировать непростые повороты его человеческой судьбы позволяют документы, хранящиеся в архивных собраниях Санкт-Петербурга – Центральном государственном историческом архиве (ЦГИА), Российском государственном архиве литературы и искусства (РГАЛИ), Отделе рукописей Российской национальной библиотеки (ОР РНБ), Отделе рукописей Научной музыкальной библиотеки Санкт-Петербургской консерватории (НИОР НМБ СПбГК). Это и характеристика, данная Витолсу его главным учителем Н.А. Римским-Корсаковым в 1884 году на страницах личного дела ученика, и драматичный эпизод из Протокола худ. совета Петроградской консерватории от 14 августа 1918 года, и многие другие источники. В докладе также предполагается осветить хронику чествований Я. Витолса, проходивших в Петербургской-Ленинградской консерватории как при жизни композитора, так и после его смерти, включая торжественную церемонию установления мемориальной доски в октябре 2011 года.

KONFERENCES DARBA GRUPA:

Dr.art. Anda Beitāne

JVLMA profesore,
Zinātniskā un radošā darba prorektore
Etnomuzikoloģijas klases vadītāja
anda.beitane@jvlma.lv

Dr.art. Jānis Kudiņš

JVLMA asociētais profesors,
Muzikoloģijas katedras vadītājs
Zinātniskās pētniecības centra pētnieks
janis.kudins@jvlma.lv

Dr.art. Lolita Fūrmane

JVLMA profesore
Zinātniskās pētniecības centra pētniece
lolita.furmane@jvlma.lv

Mag.art. Ieva Pāne

JVLMA lektore
Zinātniskās pētniecības centra vadītāja p.i.
ieva.pane@jvlma.lv

Mag.art. Zane Prēdele

Jāzepa Vītola piemiņas istabas vadītāja
zane.predele@jvlma.lv